

cerkveni časopis.

L. 9.

V Saboto 26. Velkiga serpana

1848.

Kratki premisliki

iz s. evangelija za enajsto nedeljo po bin-
koštih. (Mark. 7, 31—37.)

Čudeži so dela božje vsigamogočnosti, za ktere Bog ne potrebuje nič družiga, kakor svojo vsigamogočno voljo. Tako je Jezus veliko čudežev storil s tem, da je rekel, ali samo hotel, kar se je imelo zgoditi, in je bilo. Govovinu je rekel: „Hocem, bodi čist,“ in je bil očišen; drugim je rekel: „Pojdi, tvoja vera ti je pomagala,“ ali: „Pojdi, tvoj sin živi.“ Desiravno bi bil tudi gluhomutastiga, kateriga nedeljski evangeli govori, lahko z eno besedo, ali samo z voljo ozdravil, je vendar pri tem bolniku več unajnih djanj rabil, preden mu je pomagal. Sedem tacih djanj najdemo pri tem čudeži: 1) ga je vzel izmed množice na stran; 2) mu je položil svoje perste v ušesa; 3) je oslinil svoj perst; 4) se je ozerl v nebo; 6) je izdihnil; 7) je rekel: efata! — Brez posebniga namena pač Zveličar tega ni delal; temuč z takimi djanji je hotel kaj posebniga na znanje dati. Nekoliko, smemo misliti, je hotel Jezus opomniti, da so v njegovi sveti cerkvi nevidne dobrote božje zavoljo nas, ki smo telo in duh, z unajnimi, občutnimi rečmi sklenjene; nekoliko pa je hotel pokazati, kako se resnično ozdravljenje in spokorjenje grešnika na duhovno godi. V tem poslednjim oziru premislimo pričujoč čudež.

Jezus je peljal gluhomutea izmed množice na stran. Gluhomutec pomeni vsakiga grešnika, kateri je gluh, da bi slišal glas božji, ki ga k pokori kliče, in je mutast, da bi svojo revšino komu razodel, ali se svojih grehov obtožil. Da se tak gluh in mutast grešnik spokori in ozdravi, je pred vsim drugim treba, da se poda izmed šundra tega svetá na stran in v samoto; zakaj izmed posvetniga hrupa se sladki in tihi glas božjiga klicanja ne sliši, in med praznimi marnjami in razujzdanim govorjenjem posvetnjakov jezik duhovnih in nebeških reči ne more govoriti. Po navadi se zgodi, da na duši zdrav človek med posvetnimi drušinami za duhovne

reči oglušni in mutast postane, da bi se pa, kdor je že gluh in mutast, tam ozdravil, je nemogoče. Bog sam je rekel enkrat sveti Terezii: „Jez bi rad z ljudmi govoril, in jim svoje skrivnosti razodeval, toda njih serce je ali od stvari tako omamljeno, da mi ne da časa mu svojo voljo oznaniti, ali pa je od hrupa svetá tako oglušeno, da mojiga glasu ne more slišati.“

Jezus je gluhimu položil svoje perste v ušesa. Božji perst pomeni božjo moč, božjo gnado. Spreobrnjenje in spokorjenje grešnikovo je delo božje moči in gnade; sam iz svoje moči se ne more nihče greha obvarovati, še manj pa greh zapustiti in se ga iznebiti. Kadar se Bog z perstam svoje vsigamogočne gnade dotakne ušes grešnikovih, takrat ga še le zasliši glas božjiga klicanja, glas, kateri tiho in sladko kliče in na serce govori, kakor pravi Bog v svetim pismu: „V pušavo, v samoto jih bom peljal, in jim bom na serce govoril.“ Kadar Bog odpre s svojo gnado ušesa grešnikove, ga reši iz tistiga milovanja vredniga stanu, od kteriga govori prerok v svetim pismu, rekoč: „Niso hotli poslušati, in so herbet obrnili, in so zatisnili svoje ušesa, da bi ne slišali.“ (Cah. 7, 11.)

Zveličar je oslinil svoj perst, in se je dotaknil njegoviga jezika. Slina iz ust Jezusovih po besedah svetiga Gregorja in drugih učenikov pomeni božjo modrost, ker to, kar je zaničljiviga na svetu Bog izvoli, da prevzetnost osramoti, in da modrost tega svetá je neumnost pred Bogam. To djanje Jezusovo, da je svoj perst oslinil, naj nas toraj uči, da mora grešnik, kateri se hoče spokoriti, po pravi, nebeški modrosti hrepeneti, ktera se večidel svetu neumnost zdi, od ktere govori tudi sveti Gregor, rekoč: „Kaj se pač svetu bolj neumniga zdi, kakor svoje misli z besedo razodeti, z potuhnjenimi zvijačami nič zakriti, krivice ne z krivico povračevati, za svoje preklinjevatce moliti, revšine iskati, premoženje zapustiti, odertniku se ne ustavit, tistimu, kateri nas udari, še drugo lice pomoliti?“

Jezus se je dotaknil njegoviga jezika. Kakor je storil pred pri ušesih, je tudi zdaj jezik mutastiga z svojo vsigamogočnostjo razvezal, da

je mutic prav govoril. K pravimu spokorjenju ni zadosti, de se samo grešnikove ušesa glasu božjimu odpro, temuč je treba, de njegov jezik začne resnico govoriti. Grešnik tudi govori, tode ne prav, ne govori resnice, ker ne daje Bogu časti, ampak samimu sebi. Spokorjen grešnik mora Bogu čast dati, to je, mora očitno spoznati, de je grešnik, se mora svojih grehov obtožiti, ter reči, kakor zgubljeni sin: „Oče, grešil sim!“

Zveličar se je ozerl v nebo. Tako mora vsak spokorni grešnik svoje oči, ktere je dozďaj na svet in na pozemeljsko lepoto navezoval, od zemlje proti nebesam povzdigovati, mora po tem hrepeniti, kar je gori, kjer je Kristus, ne pa po tem, kar je na zemlji; njegovo življenje na svetu mora biti nebeško življenje, njegovo serce mora biti tam, kjer je njegov zaklad, to je v nebesih. V nebesa se mora ozirati spokorni kristjan, ker le od ondod nam pride vse razsvetljenje in vsa pomoč, ter mora reči z Davidam: „Svoje oči vzdigujem na kviško (na goré), od kodar mi bo pomoč prišla.“

Jezus je izdihnil. Zveličar je vedno izdihoval iz usmiljenja do slepih in gluhih grešnikov, nad njih nesrečo in nadlogo. Tako mora pa tudi vsak spokorni grešnik izdihovati nad svojimi grehi iz prave serčne žalosti nad njimi: mora izdihovati proti usmiljenimu Bogu, de bi milost in odpušenje dosegel. Tako je izdihoval David spokornik, rekoč: „Trudim se v svojim izdihovanji, vse noči močim svojo posteljo, s svojimi solzami vlažim svoje ležiše.“

Poslednjic je rekel Jezus proti gluhomutu: Efata, to je, odpri se. To hoče reči: Vse, kar te je dozďaj zadrževalo dobro slišati in prav govoriti, naj bo odvernjeno. To mora biti tudi sklep spokorne duše: Daleč od mene naj bo vse, kar bi me zadrževalo glas božji slišati; odprite se, moje ušesa, slišati klicanje usmiljeniga Boga! Daleč od mene naj bo vse, kar bi imelo moj jezik omadežvati; moj jezik in moji znabli naj se odpro, de bodo moje usta tvojo hvalo, o Gospod, oznanovale.

Sprašuj se, o kristjan, po teh lastnostih in znamenjih praviga spokorjenja, kakšina je tvoja pokora. Žalostin in usmiljenja vredin je stan telesne gluhoté in mutosti, pa kaj je telesna nesreča proti nesreči na duši! Prizadeni si toraj vse, kar je v tvoji moči, de taki kervavih solz vredni nadlogi odideš, ktera bi te v večno nesrečo pripeljala.

Potocnik.

Svete navade in opravila katolske cerkve.

Spisal Peter Hieinger. (Konec.)

5. Kaj gre k cerkvenim opravilam in navadam daljej.

e) Posebne stvari so v vidne znamenja

večnih resnic in božje gnade od Jezusa in cerkve postavljene; kakor je nekaj že per Izraelcih bilo. Voda je za s. kerst in za kropljenje odločena, ker pomeni očiščenje od družih madežev, roso nebeške milosti, in solze prave pokore. Olja svete služijo per več zakramentih in žegnih, ker pomenijo božjo gnado, ki se kakor tolša na človeka razlije, ga pokrepča in ozdravi: sveto olje je pa trojno: olje kersencov, sveta krizma (iz olja in balzama) in olje bolnikov. Kruh in vino se vzame k s. maši in k zakramentu s. rešniga Telesa, ker je podoba kruha prav lepo vidno znamenje Jezusa, ki je pravi kruh nebeški, in podoba vina očitno znamenje njegove predrage kervi, (sej tudi per človeku gre vžit kruh v meso, in vino zavžito v kri). Dalje se v cerkvi rabi tudi sol, podoba prave modrosti, ker varje gñjilobe; pepel, podoba prahu in smerti; kadilo, znamenje Bogu dopadljive molitve, ker se njegovi duh prijetno prot nebu vzdiguje; zelene veje palmové in oljkine, znamenje zmage in pravičnosti, ker palmové veje so se premagavcam dajale, in pravičniga s. pismo zelenimu drevesu permeri.

f) Za svete reči so potrebne svete posode. Nar imenitniji svete posode so te, ki se za presveto rešnje Telo in Kri rabijo, namreč: patena ali skledica, na ktero se položi s. hostija per s. maši; kelih, v katerim se spravi s. rešnja kri; cibori ali veči kelih, v katerim se male hostije za s. obhajilo hranjujejo; in monštranca, v kateri se s. rešnje Telo vernimu ljudstvu pokaže. Vse te posode so sreberne in zlate, ali saj dobro pozlačene in posebej posvečene. K tem svetim posodam gredo majhni žegnani pertiči, namreč: veči in manjši korporal, de se podloži s. rešnjimu Telesu, in de se z njim kelih zakrije; in purifikatori, de se skledica in kelih z njim zbrise. Imenovane posode pomenijo grob Jezusov in kamen pervaljen, pertiči pa tancice, z kterimi se je sveto telo zavilo. Druge posode so kamni in kotlički za kerstno in žegnano vodo, pušice za svete olja, čolničik in kadilnica za kadilo i. t. d. Pavola ali predivo in kruhova sredica je za odergnjenje z svetim oljam pomazanih krajev, voda z pertni za umivanje in brisanje.

g) Per svetih opravilih se mora sveta beseda glasiti. Božja beseda sploh se imenuje vse oznanovanje kersanske vére; naj že zapopade resnice, ki jih je Bog zlasti po svojim Sinu Jezusu Kristusu razodel; ali zapovedi, ki jih je sam ali po sveti cerkvi dal; ali ktere naprave si bodi, ki so od našiga Zveličarja v cerkvi postavljene; bodo naj si pridige ali nauki ali berila iz s. pisma in cerkvenih učnikov. — Božja beseda so tudi besede per s. zakramentih, ki so od Kristusa ali od s. cerkve razločene, in tako tesno z svetim znamenjem zvezane, de bi brez njih zakrament ne

veljal. Sveta beseda so dalje vse krajši in daljši prošnje in molitve, ki se opravljajo per svetih zakramentih, s. maši in drugih cerkvenih opravilih. Tudi gredo k temu psalmi, ki jih je kraljevi prerok David pel, in svete pesmi, ki jih ima semtertje s. pismo, ali ki so od pobožnih duš zložene in od cerkve sprejete. — Med tem, ko je beseda v pridigah in naukih duhovnim pastirjem na prosto voljo in previdnost dana, samo de ne zajde od svete vére: so za berila, molitve in petje posebne cerkvene bukve perpravljene, namreč: listi in evangelijski ali berila iz s. pisma, misal ali mašne bukve, v kterih so molitve k s. maši, breviri, ki zapopade vsakdanje molitve duhovnih, ritual in pontifikal, ki obsežeta druge svete opravila, ktere mašniki in pa škofji obhajajo. Vernim služijo pa molitvine bukve, de ložji svoje misli z mašniki sklenejo.

h) Per svetih opravilih se z besedo združiti tudi posebno deržanje života. Božja beseda se večidel stojé oznanuje, in iz obličja in gibanja rok se več ali manj da brati, kaj govorjenje ima v sebi. V drugih svetih opravilih je deržanje života in rok mašnikom večidel na tanko pisano. Večidel je stanje, v znamnje vstajenja Kristusoviga, in duhovniga življenja: kdor leži, je len ali mertev, v grobu greha; kdor stoji, kaže, de je živ in perpravljen delati. Večkrat je tudi klečanje na kolenih: to pokaže ponižaniga duha in spokorno serce, ker klečé se človek ves drugimu podverže. Včasih je tudi ležanje na obrazu: leto že veliko močnejši da na znanje notranje osramotenje in ponižanje, ker se človek pred Bogom kakor v prah verže. Nektere kratki je tudi seja, ki je nekako mirno čakanje in vdanje v božjo naredbo in voljo. Od vsiga tega se najdejo zgledi v s. pismu, tudi nad Jezusam samim. Glava je večidel odkrita, kar je po besedi s. Pavla v spomin, de je človek božja podoba, pa je tudi znamnje spoštovanja. Roke so povzdignjene in razpete; povzdignjene roke dajo spoznati, de so neomadežvane: razpete pa dajo človeku podobo križa, in kažejo zaupanje v Kristusovo zasluženje. Roke so večkrat tudi sklenjene, kakor de bi bile zvezane; kar je znamnje de se človek ves volji in sodbi božji podverže. Roke mašnikove so večkrat nad človeka ali nad reč, ki se žegnuje, stegenjenje ali položene: to pomeni gnado in žegen, ki ima z nebes na stvar priti. Križ z roko večkrat stori mašnik nad človekam ali nad kako rečjo, ali tudi sam nad seboj, v križi je namreč vse naše zveličanje; od onod pride milost, moč in bramba: pa tudi sami moramo križ za Jezusam nositi, in svoje poželjenje križati. Nagnujenje glave in života je znamnje spoštovanja in ponižnosti pred Bogom, pred

Kristusam. Objemanje per veliki s. maši je v znamnje ljubezni in sprave, pa tudi miru, ki ga je Kristus vsim prinesel. Kuševanje svetih reči in podob kaže spoštovanje do njih.

i) Z božjimi namestniki morajo biti sklenjeni verni kristjani, po samim ali v družbi, po tem namreč, ali zadene cerkveno opravilo eniga samiga, ali celo keršansko čedo. Tudi verni kristjan mora z spodobno obleko k svetim rečem priti; svoje molitve zna na glas ali natihama z cerkvenimi združiti, kakor namreč je navada per vsakim svetim opravilu; deržati se mora tudi spodobno, bodi si sedé, stojé, gredé ali narvečkrat klečé, kakor je namreč permerjeno per tem, kar se godi. Per vsim tem pa ni vsak kristjan zavežan, per vsih cerkvenih opravilih s vdeležiti; nektere so za vsaciga, druge za posebne stanove, potrebe in okolišine, druge so zgol prosti volji prepušene. Tudi verni kristjan Bogu sploh zna služiti ali zgol v samskim stanu, kjer tudi v časih perstopi obljava vedne čistosti; ali sme stopiti v zakonsko po s. zakramentu posvečeno zavezo; ali se zamore podati tudi v veči od cerkve poterjeno družbo, ki se imenuje miniški red ali orden, ako je kloštru, ali pa bratovšina, ako je le v posvetnim stanu.

To se da sploh od cerkvenih navad in opravil ob kratkim reči: kar dalje nasledje, v tem se bo posebej od svetih opravil po večim govorilo.

Božje pota.

Božje pota imajo svoje zagovarjeve in svoje protivnike ne samo zdaj temuč že od njega dni. Varovati se je torej, de človek preveč ne omahne na eno ali na drugo stran. De se božji poti ne smejo kar na ravnost zametovati, se po tem ve, ker so bili že od nekdej v katolški cerkvi v navadi, in ker jih tudi v misel jemljó cerkveni očaki in učeniki, postavim sv. Hieronim v 17. listu do Marcele, sv. Avgustin v 137. govoru, častitljivi Beda v 5. buk. 67. pogl. Sv. Krizostom in sv. Bazili pripovedujeta, kako so ob njihovih časih kristjanje hodili obiskat grobe keršanskih marternikov. Tudi se ne bere, de bi jih bila katolška cerkev v kakim zboru zaverгла. Veliko več Tridentinski zbor v 25. seji zaverže tiste, ki terdijo, „de se ostanki Svetnikov in drugi sveti spominki od vernih brez sadu časte, in de se, njih pomoč sprostiti, grobi Svetnikov zastonj obiskujejo.“

Protivnik božjih potov poreče: Tomaz Kempčan ima v katolški cerkvi veliko veljavo, in on pravi, de kteri veliko po božjih potih hodijo, se malokdaj posveté. Gotova je ta, če v tem obstoji vsa njih pobožnost, in če tako zlo po božjih potih letajo, de jim ni nič kaj mar za domačo farno božjo službo, in če tudi pri tem opusté svoje druge dolžnosti. Prilično bi se

sem obrnile Jezusove besede farizejem rečene: „To je treba storiti, in uniga ne opustiti.“ Mat. 23, 23.

Kakšni duhoven prid le neki prinesó božje pota? mara Bog za okoliletanje, in ali se mar Bog z nogami iše in časti? ali ni že v st. zakonu rečeno: „Kader boš Gospoda svojiga Boga iskal, tak ga boš našel, tode le ako ga boš iskal iz celiga serca in v britkosti svoje duše. Deut. 4, 29. Poslušaj me, dragi Teofil, kaj ti na to odgovorim. Naše serce postane otožno in klaverno, de smo vsi merzli in suhi, ne samo v svojih molitvah temuè ravno tako pri prejemnji sv. Zakramentov; večkrat nas zadene kaka žalost in britkost, ki se domačimu spovedniku položiti ne da, ali èe se tudi potoži, je ni doma tolažbe ne ozdravila za pobito bolno sercé. Zdaj ljubi prijatelj pojdi iskat Boga, ki se ti je doma skrila, pojdi ga iskat na božjo pot. Ako ga greš iskat v britkosti svoje duše, ga boš našel in boš domu prinesel potolaženo in veselo serce. In èe še dobriga, ljubezniviga spovednika na božji poti vrajmaš, bo tvoje serce, že celo ako je bilo z greham ranjeno, tolakajna veči veselico obhajalo. Pa tudi za božjo čast vneto serce ima v času doma prostora premalo, ljubezen ga žene naprej in na kviško, kakor Devico Marijo od Angela obveseljeno v Hebronske gore, de na kaki višavi, tako rekoè bližej Boga ohladi ter posveti svoje goreèe želje.

Kdo tudi poreèe, de nismo vsi uboge reve na svetu v mnogoterih telesnih in dušnih nevarnostih? Kdo je brez težav, brez britkosti na svetu? Kdo je brez greha? Teofil! ne ti ne jez, temuè ako poreèemo, de greha nimamo, sami sebe zapeljujemo in resnice ni v nas. I. Joan. 1, 8. Vsim je torej potreba, vsim sila, de prosimo, išemo in terkamo; de prosimo ter molimo doma v svojim hramu pri zapertih durih, de hodimo v domaèo cerkev, in de gremo tudi drugam, de bi omeèili usmiljenje božje, de bi zadobili gnado resniènega spreobnjenja ter odpušenje svojih obilnih pregreh.

Ravno to, praviš, meni v mojo terdo buèe ne gre, de bi Bog ne bil povsod enako dobrotljiv in usmiljen, ali kakor de bi nam Marija Devica in drugi božji Svetniki v kaki cerkvi raji kot drugej na pomoè prišli. Ljubi prijatelj! zakaj de je tako tudi jez ne vem, vem pa in ne le jez temuè jezera in jezera drugih ljudi, de so se po božjih potih že velike mnoge gnade dosegle. Nezapopadljive so božje sodbe, in neizvedne njegove pota. Riml. 11, 33. Bog je seer zmerej in povsod vsigamogoèen, dobrotljiv in usmiljen, vunder je njegova gnada nezasluzen dar božji. Bog jo deli kader, kakor in komur jo hoèe. In zakaj tako? Zato, de osramoti našo modrost in v nič podela naše visoke prevzetne misli.

Zdaj vem moj Teofil! boš še eno iz svojiga žepa prinesel. Kdor ve, poreèeš, kakšine nerod-

nosti se po božjih potih godè, koliko jih na božjih potih še v cerkev ne gre, kako se fantini in dekleta slabo obnašajo, namest keršanskiga nauka v oštarijo gredo in se vlačijo okoli do terdne tome, kdor vse to ve, in bi tudi vsaki lahko vedil, gotovo božjih potov ne bo zagovarjal. Modri prijatelj! zastran tacih nerodnost more zdihovati in žalovati vsako bogoljubno serce; pa kader žgance ocejaš, nikar s žganèevko še žgancov ne izljivaj, pusti ljulko stati do žetve, de jo poberaje še pšenice ne poruješ. Nerodnosti in pomote se vrinejo v slednjo tudi še tako koristno naredbo; tudi pri sv. Obhajilu se posvetnjaki nerodno zaèerže, brez vsiga duhovniga prida pristopajo h angelski mizi, nekteri tudi s sv. Obhajilam še celo sodbo v se jedo; ali pa homo za to sv. Obhajilo grajali ali ga prepovedovali? Bog ne pripusti nerodnost za to, de bi se mi grozili nad njimi, ali de bi z njimi potegnili, temuè de bi se jih varovali s tolkajna veči skerbjo, in de bi bili bolj ponižni. Zatorej si zdaj, ako nisi terdovratin, kar se njim, ki so z Janseniskim duham okuženi, silno radi primiri, ta moj nauk od božjih potov zamerčaj: Brez pametniga vzroka, le za kratik čas, ali še celo zavoljo posvetne družine in iz radovidnosti ne hodi nikamur na božjo pot; pa ravno tako ne, èe bi utegnil pri tem zamuditi ali opustiti kake druge svoje dolžnosti, de bi otroci ali družina doma ne bili prav opravljeni, ali èe bi se bilo bati, de, ko te doma ne bo, se bo marsikaj narobe godilo, ali èe niso s tvojim božjim potam zadovoljni tvoji starši al predniki. Ako pa èutiš v sebi potrebo se prebrihtati iz mlaènosti in duhovne dremote, ako tvoje pobito otožno serce potrebuje tolažbe, ako tvoja za božjo čast vnetá duša večjiga prostora in svitlobe želi, ali ako te vest peèe, duh pokore budi, ali se znajdeš v kakih posebnih pretežengah, pojdi, èe te seer nič ne zadržaje, lepo in pobožno na božji pot enkrat ali dvakrat v letu; opravi tam spodobno svoje molitve; ako je mogoèe, se tudi k spovedi pripravi, in ti boš v duhu prenovljen in okrepean, morde tudi ves osravièen se vernil v svojo hišo nazaj. Arko.

Duhovništvu naše škofije blagoslov in mir v Gospodu! *)

(Poslovenil Jernej Cingerler.)

Nagli prigodki novejšiga časa, kateri so društveno življenje popolnoma spremenili, so mogoèen opomin za duhovništvo, de naj prav razumevši nalog in stan svoj v sadajnosti, v sredi v silovit-

*) Nazoèen pastirski list so rajni milostljivi knezskof sekovski ino namestnik ljubniške škofije g. Roman Sebastian Cengerle (Züngerle) za duhovništvo svoje škofije kratko (10 dni) pred svojo smertjo spisali. Umerli so 27. malitruvna 1848 v 78. letu svoje starosti, potem ko so skoro 24 let vladali sv. cerkev. V njih je katoliška cerkev zgubila krepkosercniga branitelja!

nem teku zemelskih prigodeb na kristjansko ljudstvo tako deluje, da se iz jedne strani véra božja neoskrunjena oderži, iz druge pak, da se osnovanju novega, času primernejšega, vladarstva države ne samo nikakovi zadržki na pot ne stavlja, marveč da vi to osnovanje — istinski pridruživši se vsemu dobremu prizadevanju ino napredku noviga časa — krepko podpirate, uterdujete in posvetite. K temu koncu spoznam za svojo dolžnost, Vam častiti bratje! nazočen pastirski list poslati, ino nekatere opominke dati, po katerih svojo duhovsko delavnost na časovne potrebsine previdno prilagoditi, verno ljudstvo priležno učiti in voditi imate.

Preljubljeni v Gospodu! vse zemeljsko je po svoji naravi premenljivo in spremembi podverženo: pa vendar nad tem premenljivem stoji večna nepremeljiva resnica. Nič na svetu se brez naravnanja božjega ne zgodi, božjej vsemogočnej volji mora vse služiti, njegova lubezniva previdnost vodi vse k dobremu izvoljenih. Pravi blagostan človeštva ne zavisi od unanjih razmer, ktere se o raznih časih razno spreobraziti morajo, temuč (zavisi) od milosti božje in od naše zveste pripomoči, po kateri minljive dobrote tako uživamo, da si neminljivih pridobimo. Sveti božji, po katerih on z nevidljivo roko narode vodi, so globoko brezumno, ino nad vsemi djanji gospodovimi je njegova ljubezen in usmiljenost. Oh! da bi si mi le z vso močjo prizadevali vredni postati te ljubezni in dobrotljivosti, na katero se naša časna i večna sreča oslanja! Vse okoli nas se bo poboljšalo, kak hitro se mi sami poboljšamo. Pomnožena politiška svoboda zdaj nam dodeljena je gotovo k našej sreči, ako se mi tudi za višjo dušno prostost borimo, to je, da se znebimo vezov pomote in jarna strasti (nagnjenja v hudo). Daleč bodi od nas, da bi mi započeto spreobražanje deržavniga vladarstva z predsodki ali z preveč nepokojnim srcem gledali v kljub silnemu gibanju, ktero je pri tem neogibljivo. Naj se našega življenja ladjica (brod) v občeji burji silno trese, naj ji clo poguba proti — naše serce naj se ne uplaši, ne obupa — gospod je z nami, ako smo mi z njim: on bo o pravim viharjem in valovam zapovedal, in zaželjena tihota se bo zopet povernila. Le serčno delajmo, poterpežljivo terpimo, priserčno molimo, zaupljivo zaupajmo. Strah in maloserčnost, nezaupnost in sumljivost, premakljivo stanje ali lena brezdelavnost v sredi med občeim gibanjem svetá bi nas ne pri Bogu ne priporočila ne pri ljudeh.

(Dalje nastéde.)

Sedajni obšir katolske cerkve.

Spisal Valentin Sezun. (Dalje.)

XI. Nemško.

10. Nassau, vojvodstvo, šteje do 191.000

katolčanov, 220.000 Protestantov, med kterimi je tudi vojvod, zdaj Adolf, in 6700 Judov.

Katolčani te dežele imajo v mestu Limburg 1 škofa, zdaj pobožniga in pridniga gospoda Petra Blum.

11. Frankfort, samosvoje mesto, kamur so zdaj zavoljo deržavniga zbora oči tolicih obrnjenje, ima s svojimi okolicami čez 68.000 ljudi. Med timi je blizo 7000 katolčanov pod limburgskim škofom, 51.000 Luteranov in Kalvincov in 10.000 Judov.

Tukaj so doma sedanji kralji vsih bogatinov in posejevalci vsim zadolženim, pa gotove obresti odrajtajočim deržavam, namreč Judovski bogatini Rothschild. V veliki katolski cerkvi sv. Jerneja so bili nekđaj rimsko-nemški cesarji kronani, in v nekđaj katolski cerkvi Avguštinianov (Diskalceatov) sv. Pavla, ki jo imajo zdaj Kalvinci v lasti, so to leto zbrani poslanci vsih Nemških strani.

12. 13. Lippe - Detmold in Lippe-Schaumburg, kneštva, imata v svojih 130.000 ljudih le semtertje kaciga katolčana in 1000 Judov; drugi so vsi Kalvinci in Luterani. — Ravno to velja tudi od kneštva

14. Waldek, kteri ima le 900 katolčanov, 650 Kalvincov, 550 Judov in 54.000 Luteranov.

15. Braunschweig, vojvodstvo, ima 2600 katolčanov pod Hildesheimskim škofom, 265.400 Luteranov, med kterimi je tudi sedanji vojvod Wilhelm, in 1600 Judov.

16. 17. Schwarzburg - Rudolstadt in Sondershausen, 2 kneštva — imata čez 112.500 ljudi, le redik katolčan je med njimi, drugi so vsi Luterani.

18. 19. Anhalt, vojvodstvo, do letas v 3, zdaj v 2 oblasti razdeljeno, šteje 160.000 Luteranov in Kalvincov; katolčani so redki semtertje. Za te je vojvod Ferdinand, kteri je bil s svojo ženo Julio v l. 1825 h katolski véri se spreobrniti, v mestu Köthen lepo cerkev sozidal, in jo s potrebnimi dohodki previdil, de bi katolski duhovni v tisti za-nj in za njegovo ženo daritev sv. Mase opravljali. Dober Ferdinand je umrl, tudi Julia, njegova vdova, je umrla to zimo na Dunaji. Od nju naslednika luterskiga vojvoda iz Anhalt-Desava pa pravijo novice, de bo imenovano katolsko štiftungo overgel in tako zadnje volje svojih prednikov ne dopolnil.

20. 21. Mecklenburg, veliko vojvodstvo v 2 gospodarjih Schwerin in Strelitz, ima skupej le do 620 katolčanov z 2 cerkvama in 3 mašniki, 3850 Judov, 200 Kalvincov in 615.140 Luteranov.

22. Lübeck, samosvoje mesto, ima 200 katolčanov, 400 Kalvincov in 21.400 Luteranov.

23. Bremen, samosvoje mesto z veliko kupčijo, šteje 1600 katolčanov z eno cerkvijo in 71.220 Protestantov.

24. **Hamburg**, samosvoje in bogato mesto bliz morja, ima 4000 katolčanov in 161.000 Luteranov, med katerimi se tudi nekaj Kalvincov in Judov znajde. To mesto ima nar veči kupčijo na Nenskim, je morebiti v celi Evropi nar bolj razujzdano, prava Sodoma. Za imenovane 4000 in in druge katolčane, ki so po tih odročnih krajih med krivoverci natreseni in grozno zapušeni, je bil Janez Laurent v l. 1839 od rimske družbe za razširjanje katolske vere (de propaganda fide) za apostolskiga vikarja izvoljen in v Lütihu za škofa posvečen: ali sovražniki katolske vere v Hamburgu in na Danskim, to je Luterani, in neke katolski duhoven v Hamburgu, kateri je potlej katolsko véro zapustil, so čez njega v časopisih toliko zabavljali, de se pobožen mož ni upal k svojim ovcam iti, — in potlej je prevzel časti vredni gospod Anton Lübke, posvečen škof v Oznabrüku ta težavin apostolski vikariat v svojo skerb.

25. **Oldenburg**, veliko vojvodstvo, ima 278.900 ljudi. Med timi je blizo 74.500 katolčanov, ki so v kresijah Vehta in Klopenburg pod Münsterskim in v kneštvu Birkenfeld pod Trierskim škofam. — Luteranov je ondi 200.700, 400 Kalvincov, 1410 Judov.

26, 27. **Reuss**, kneštvo v 2 gospodarstvih, ima le Luterane, blizo 84.000.

28. **Saksonsko-Weimar**, veliko vojvodstvo, ima kaeih 2000 katolčanov v krajih Gajsa in Eisenah in 230.000 Luteranov.

29. **Saksonsko-Koburg**, vojvodstvo, ima cez 160.000 ljudi le Luterane in 1200 Judov.

30. **Saksonsko-Meiningen** 134.000 ljudi, le Luteranov. Samo v kraji Wolfmannshavsén imajo katolčani eno cerkvico. Tudi v

31. **Saksonsko-Altenburgiškim** vojvodstvu z 115.000 ljudi so le Luterani.

32. **Saksonsko kraljestvo** ima blizo 33.000 katolčanov, 1 milijon 588.000 Luteranov in 2000 Judov. V tem kraljestvu 60.000 Slovanov, namreč lužiskih Serbov prebiva. — Kraljeva hiša tiga kraljestva, katero je v l. 1815 več kakor polovico svoje dežele moglo Pruškimu kralju prepustiti, je katolske vere. Ranjki kralj Anton je bil sosebno pobožin in sedajnega kralja Friderika Avgusta II. brat Janez se je per deržavnih zborih v Drezdi, kadar so luterski poslanci jeli čez katolsko véro upiti, še vselej verliga katolskiga kristjana pokazal.

Katolčani imajo v Drezdi apostolskiga vikarja, ki je posvečen škof, zdaj gospod Dietrih. — V poglavitnim mestu Drezdi, kjer živi 66.000 Luteranov in 4600 večdel ubozih katolčanov, je nar lepši cerkev katolska, sozidana od kralja Avgusta II. v l. 1757. Velik zvon za-njo je bil že v l. 1747

vlit, ali saksonski katolski kralji ga niso smeli zavoljo luterskih podložnih, ktere tako peče, de imajo katolskiga kralja, v turn djati. Še le v l. 1807 je bil na povelje Napoleona, ki ga je na tleh vidil, v turn vzdignjen. Pred tim mogočnim možem se ve, so molčali Luterani. — Drugo zamerljivosti vredno mesto v ti deržavi je Leipcig z 54.560 ljudmi. Katolčani so dobili v l. 1847 tukaj novo cerkev.

Tukaj se nar več bukev natisuje in prodaj, za katolčane več slabih kakor dobrih. Per tim mestu so bili že 3krat strašni boji, v l. 1631 in 1642, ko so bili katolčani od Luteranov in v l. 1813, ko so bili Francozi od Avstrianov, Prajsov in Rusov premagani. Vse trikrat je bilo mertvih na tavzente in tavzente.

33. **Hanoveransko kraljestvo** ima 230.000 katolčanov, 1 milijon in 400.000 Luteranov in 97.000 Kalvincov; sedajni kralj Ernest August je anglikanske (krive) vere. — Za katolčane je 1 škofija v mestu Hildesheim in 1 v mestu Oznabrück. Sedajni Hildesheimski škof je Jakop Jožef Wandt, kateri je slavniga pisavca cerkvenih zgodovin, gosp. Aleoga iz Pozna k sebi pervabil in ga korarja storil: Aleog pa je po pravici zvezdam današnjih katolskih učencikov peršteti.

Oznabrüška škofija še ni bila tako srečna, od kar je pod Hanoveransko oblast padla, de bi svojiga škofa imela; dohodke škofijske namreč je dozday lutersko vladarstvo v druge namene obračalo, več let jih je vžival kralja Ernesta brat, vojvoda Jork. Le namestnik škofije (Administrator) je tukaj, zdaj posvečen škof Karl Lübke.

34. **Holstein in Lauenburg**, vojvodstvi, sta dela Danskiga kraljestva, imata le pešico katolčanov v mestih Altona, Glückstadt in Friedrichsstadt (Gl. „Cerkv. Čas.“ Nr. 6. str. 46.)

35. **Luksemburg**, veliko vojvodstvo, z 184.000, in **Limburg**, vojvodstvo, z 200.000 prebivavcov, kateri so vsi katolčani. Te dve vojvodstvi ste dela Nizkozemljiskiga kraljestva. (Gl. „Cerkv. Čas.“ Nr. 4. str. 27.)

36. **Pruško (Prajzovsko) kraljestvo.**

37. **Avstriansko cesarstvo.** *)

Razšir katolske cerkve na Angležkim.

Na Angležkim v poglavitnim mestu Londonu je bila 4. Maliga serpana tega leta cerkev svetiga Jurja, ktere cerkve vogelni kamen je že v letu 1840 postavljen bil, s posebno veliko častitljivostjo

*) Osemintrideseta nemška deržavica je bila Anhalt Köthen, ktera je pa letas po smerti katolske knežinje Julie z kneštvam Anhalt Dessau zedinjena.

Pruško kraljestvo in Avstriansko cesarstvo bomo v naslednjih listih popisovali pod posebnimi številkami, ker ste te dve deržavi nar večim oblastijam Evrope peršteti, in se raztegnete tudi cez velike druge dežele, ki niso nemški družbi perpisane.

posvečena. To posvečevanje katolske cerkve je veliko Protestantov pervabilo, ker jih je grozno mikalo, viditi šege in ceremonije, ki se per tacim posvečevanji godé, in so bili močno presunjeni. Tavžent in tavžent ljudi je tega prazničniga dneva z močnim zaželjenjem, z nekako nepoterpljivostjo, in vender z veseljem perčakovalo; pa ne samo katolčani ampak tudi Anglikani, kateri so malo dni pred per enacim praznovanji bili, ko so namreč protestantovsko misijonsko hišo (kjer se protestantovski duhovni, pastori za misijonarje v daljne, ptuje dežele perpravljajo) k svetimu Avguštinu v mestu Kanterburi vpervič odperli. In kaj so si Anglikani mislili, kakošen sklep so storili, ko so vidili tolikošen razloček med našo katolsko in svojo protestantovsko službo božjo? Kolikor jih je ravniga in neskaženiga sercá, očitno spoznajo, de ima katolska služba božja nekako prečudno moč v sebi, tudi sercá tacih presuniti in omečiti, ki naši sveti véri nasprotjejo; anglikanska služba božja pa nima take moči v sebi, ona per vsi svoji zunanji blišobi, per vsi bogatiji svojih cerkev sercá ne ogreje, temuč prazno in merzlo pustí; de je anglikanska cerkev enaka zvenjenimu drevesu, ki je v korenini od červa spodjedeno, in le slabo žalostno senco popotnikam v večnost daje, katolska cerkev pa je nasproti enaka zalimu, košatimu drevesu, ki svoje krepke veje na pokrajne zemlje razprostira, pod katerim vsakteri dušni mir in pokoj, večno srečo najde, kateri koli se pod njega podá, ter po uku katolske cerkve živi. Zato pa je tudi jelo nekterih za svojo véro in cerkev bolj vnetih Anglikanov močno skerbeti, de bi se ljudstvo k stari, terdo stiskani in zaničevani materi — katolski cerkvi splazama ne povernilo, sosebno ko toliko slovečih zgledov pred seboj ima: že veliko slavnih mož, učnikov visocih šol, vse časti vrednih družin se je v popušeno katolsko cerkev povernilo.

De se je v ljudstvu vkoreninjeno sovraštvo do katolske cerkve veliko zmanjšalo, ter se k nji nekoliko bolj nagnilo in perbližalo, pride tudi od tod, ker ni več tako stiskana in preganjana, kakor je še pred letam 1829 stiskana in preganjana bila. Iz zgodbe pervih časov katolske cerkve nam je znano, de so se neverniki skupama k nji podali, ter svoje molikvavstvo zaverгли, če niso delj časa pod enim ali družim cesarjem kristjanov preganjali in morili, če niso kristjani božje službe iz strahu pred preganjavci in morivci v berlozih in družih skritih krajih, temuč očitno pred svetam opravljali. Sveto življenje pervih kristjanov in njih očitna služba božja, ki se človeškemu sercu tolikanj perleže in njegoviga duha k Bogu in premišljevanju božjih reči povzdigne, je nevernike k spoznanju resnice peljala, ter so si mislili in sami per sebi sklenili:

de mora vera kristjanov edino prava biti, ker tako pravično in pobožno živé, ker tako lepo, bogavredno službo božjo imajo. Nekaj taciga se je na Angležkim godilo in se še godi. Desiravno grozovite postave, ktere katolčanam terdo in oestro prepovedujejo, cerkve zidati, božjo službo očitno opravljati i. t. d., še niso preklicane in popolnoma vzdignjene, pa vender nihče več ne misli, katolčanam očitno službo božjo kratiti. Veliko novih in prostornih cerkev so sozidali, v katerih brez vse opovere od strani Anglikanov svojo božjo službo očitno opravljajo. Lepota, častitljivost, vrednost, visokost službe božje, sveto življenje in gorečnost neoženjenih mánikov, visoka učenost škofov, ljubezen, s katero katolska duhovšina za delavce in uboge skerbi — vse to skupej veliko Anglikanov tako močno presune, ter jih od resnice katolske vére tako terdo prepriča, de se gnanju svojiga sercá, poverniti se k svoji stari, skerbni, edino pravi materi — katolski cerkvi, še dalje se vstavljati niso več zmožni. Zraven tega pa je še previdnost božja z neko posebno okolišno Anglikanam pot v katolsko cerkev poravnala, de namreč po božjim sklepu Pij IX. papež na stolu svetiga Petra v Rimu sedi. Imé tega razsvetljeniga, vse časti vredniga naslednika svetiga Petra hladi ko mazilo njih razkačene serca: divjaško vpitje zoper papeža in njegovo poglavarstvo je zlo potihnilo, strah pred njim se je ulegel, in tudi nar bolj serditi zmed Protestantov se ne upajo več naše svete vére in cerkve tako gerdo grajati in černiti, ktera taciga poglavarja, namreč Pija IX. ima. Kar so možje per kraljevi vladii storili, ko so namreč po svojim poslancu papežu srečo vošili, mu v potrebi pomoč zoper njegove sovražnike ponudili, z njim pogodbe spočeli, de bi se v deželi katolske škofije naredile, kjer so dosihmal le od papeža poslani namestniki škofov bili, — vse to spet očitno priča, de se je na Angležkim vse na boljši obrnilo, in de nihče ne more in ne sme ljudstva podpihovati in govoriti, de je Rim una gerda ostudna žival, od ktere sveti Janez v svojim skrivnim razodenji govori. Memo tega nam pa še nekaj družiga priča, kako močno se je katolska véra sere Anglikanov perjemati jela. Neke protestantovski bukvoprodajavec, pridin in znajden móž, je sklenil, katolske bukve po nar nižji ceni prodajati in po deželi razširjati.

V štirih letih je 10 milijonov katolskih bukev prodal, kar je sam v poslanim listu do papeža naznanil. Iz vsiga tega se razvidno kaže, kako hitro in močno se katolska cerkev v angležkim kraljestvu razširja in uterduje: sme se z gotovostjo reči, de je v sercih Anglikanov še veliko večí in globokeji nagnjenje do katolske cerkve, kakor se še zdaj očitno kaže. In morebiti ne bo dolgo, de bo kmalo

premalo cerkvá in duhovnov, desiravno je v kratkim času 630 cerkvá in 34 kloštrov sozidanih bilo: in tudi 800 duhovnov ne bojo mogli vsim potrebam katolčanov zadostovati. Vse to se lahko z gotovostjo previdi, ker ni skorej tedna, de bi se kdo v katolsko cerkev ne povernil, in sicer tudi taki možje, kateri zavolj svoje učenosti in svoje službe po vsi deželi močno slově.

Ravno posvečevanje cerkve svetiga Jurja nam v nagledu tega pred oči postavi, kar mora slednjiga za svojo cerkev vnetiga katolčana razveseliti. V Londonu, kjer pred nekterimi leti katolčani niso smeli službe božje očitno obhajati, se je 13 velicih in družih škofov, več ko 300 duhovnov, mnihov iz mnogih redov (ordnov): Trapisti, Benediktinarji, Dominikanarji, Pasijonisti in Franciskanarji — k posvečevanju imenovane cerkve sošlo, kateri so s svojo pobožno vpričenostjo to praznovanje povelicali. Lepo je bilo viditi veliko in častitljivo rajdo škofov in duhovnov in mnihov; vsih vpričenih oči so bile vanje obrnjene, pa so se vender le nad nekim prečastitljivim možem nar delj pomudile, ki je prednik Očetov iz reda (ordna), ki se mu Oratori pravi. Ta mož je sloveči Nevman, kateri ima med svojo še majhno družbo nekatere učene možé, ki so pred kratkim časom še lepota in venie protestantske visoke šole v Oksfordu bili, pa so svojo slavno službo pustili, ter se za svojim učnikom in starim perjatlam v katolsko cerkev podali. Nevman, kateri je s svojo globoko učenostjo svoje součnike in druge Anglikaane zbudil in prepričal, de se resnica, od Kristusa in njegovih apostelnoŵ oznanjena, le samo v katolski cerkvi nepopačena najde, ima v svoji družbi 6 Očetov in 7 Novincov, med temi tudi dva duhovna, kateri z apostolsko gorečnostjo besedo božjo oznanujejo, pa ne samo s svojo globoko učenostjo, temuč še bolj s svojo povernostjo in pobožnostjo verne v sveti katolski véri poterdujejo. Protestante pa prepričujejo, de so po svojim dolzim preiskovanji in pretehtovanji le v katolski cerkvi resnico, mir sercá, pravi dušni pokoj najdlji. Taka živa pridiga več sadú obrodí, kakor še tako učen in goreč poduk, in sme se terditi, de je Bog sam Nevmana in njegove družete zvolil, po katerih hoče spreobrnjenje Anglikanov napredovati. Mi pa molimo in ponižno prosimo Gospoda, de bi po svoji neskončni dobroti in vsigamogočnosti speljal, ter vse Protestante v svojo sveto cerkev poklical, kar je k našimu veselju začel. Vole.

Slovenci molite!

Nadloga velika, ja neizrečena se iz Nemškiga napoveduje. V 16. stoletji je Martin Luter s svojo

derhaljo na Nemškim veliko tavzent in tavzent ljudi premotil, de so katolsko cerkev zapustili, in so tako od ediniga pota, ki pelje proti nebesam, zašli. — Tudi na Slovensko se je bila Lutrova kriva véra zasijala, to de tukaj ni dobila prave vlage, in tako je bilo škofam Urbanu Tekstor in Tomažu Kroen, katerim sta nadvojvod Karl in njegov pobožen sin, cesar Ferdinand II. s svojo močjo na roke šla, mogoče, vse Slovence zupet katolski véri nazaj perdobiti. — Ali zdaj hočejo Nemci še večí hudo vam storiti, — med njimi se je namreč Janez Ronge v l. 1844 vzdignil, in ne kakor Luter le nekatere, ampak sploh réči, vse resnice kersanske vére zaverigel. — Precej jih je bilo iz med Nemcov od perviga za tim antikristam, kteriga življenje je popivanje po kerémah, in perlizovanje do ženstva, potegnulo, in so upili in rotili éz kersansko katolsko véro, kakor nekđaj Judje pred Pilatom éz Jezusa Kristusa. Na Avstriansko vonder ta nevera do letas ni smela priti, tudi so se Nemcam nekoliko oči odperle in so Rongeta več del popustili; le v Frankfortu, tam kvasi ta satanov apostelj še prešerno po pivnicah, in ko je šuntar Meternih (ne poprejšni minister) un mesec vpričo njega v neki kerémi rekel: Jest in Ronge in vsi naši smo potepuhi (lumpi), mu je pijan Ronge te besede poterdil. — In s to šalobardo hočejo zdaj Frankforčani Avstriance osrečiti! — Dva njegovih spostovavcov Pauli in Hirsberger sta že 15. Velkigaserpava na Dunaji v plesiškim salonu Odeon vpričo več tavzent Dunajčanov Jezusa Kristusa, sv. Trojico i. t. d. preklinjevala in sliši se, de je Ronge sam zdaj na Dunaj poklican!

Ali bo tedaj to tista sreča, ki jo bo tesna zveza z Nemci Avstrianam pernesla, de bojo nemški zapeljivi in šuntarji brez opoveranja smeli se po Avstrii klatiti in Avstrianam nar draži dar — sv. véro — jemati? Pa sej to srečo slepi Dunajčanje imajo; poleg Ljubljanskih nemških novicah je Nemeec in podpornik Rongeanov Dr. Šite (Schütte), ki je bil v Velikotravea t. l. zavoljo njegoviga puntarskigu početja iz Dunaja zgnan, zopet na Dunaji, in ko je Rongean Dr. Franc Šuzelka v deržavnim zboru na Dunaji 16. t. m. pervikrat govoril, so ga poslanci in drugi poslušavci skorej na rokah nosili!

O uboga Avstria! kam ti greš? Na Laškim mori vojska tvoje otroke, — na Ogerskim davi ošabnost Madžarov svojimu kralju in cesarju zveste Hervate in Slavonce, — milijoni in milijoni žrečih kobile razdevajo tam vse pridelke zemlje; — strašna kolera se iz Galicije in Sedmograškiga sem zmiram bolj po tebi razpenja — in iz Nemškiga so peršli v sedež tvojih poslancov na Dunaj lažnivi preroki, ki hočejo tvojim otrokam sveto edinozveličavno kersansko véro odvzeti!

Torej Slovenci! vi vredni sinovi katolske cerkve, molite. Resnicki.

Iskra.

Komur ni sretovati, mu ni pomagati.

Ko bi Bog koga persilil dobrimu biti; kako bi ga zamogel za to zveličati? Kar je persiljeniga ne zasluži plačila; čednost mora radovoljna biti.